

Відповідь
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на проект експертного висновку ГЕР №9 підсумків роботи ЕГ із проведення акредитаційної експертизи освітньо-наукової програми
17481 «Біологія»,
рівень вищої освіти Магістр,
спеціальність 091 – Біологія

До розділу 3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

<i>Рекомендації ГЕР</i>	<i>Коментар КНУТШ</i>
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми Оптимізувати опис ОП, зокрема: аргументувати унікальність освітньої програми; чітко прописати цілі ОП, що дозволять відрізнити дану програму від аналогічних.	«Оптимізувати опис ОП, зокрема: аргументувати унікальність освітньої програми; чітко прописати цілі ОП, що дозволять відрізнити дану програму від аналогічних» Згідно з Законом України «Про вищу освіту» державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах:... {Пункт 4 частини третьої статті 3 в редакції Закону № 392-IX від 18.12.2019}... 5) розвитку автономії закладів вищої освіти та академічної свободи учасників освітнього процесу... Автономія закладу вищої освіти - самостійність, незалежність і відповідальність закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових

досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом. Тому Університет, забезпечуючи ефективну діяльність системи якості освітнього процесу (у тому числі і за даною ОП) та дотримання вимог Стандартів вищої освіти, має гарантоване законодавством право обирати оптимальні для реалізації освітньої діяльності підходи і форми (у тому числі і форму описів ОП, розроблену із врахуванням сучасної передової європейської практики).

Крім повної загальної інформації, опис ОП містить: мету освітньої програми, характеристику освітньої програми (предметну область, орієнтацію, основний фокус, особливості), придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання, викладання та оцінювання, програмні компетентності, програмні результати навчання тощо.

На додаток, мета (цілі) та особливості ОП (у тому числі й зазначені в описі ОП), на думку ЕГ викладену у звіті, відповідають Стратегічному плану розвитку Університету; (як і програмні результати навчання)

	визначені із врахуванням позицій стейкхолдерів, тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці та регіонального контексту, є <u>чіткими і зрозумілими для всіх учасників освітнього процесу</u> (а отже не потребують додаткового пояснення). Унікальність же ОП має визначатися її змістом, а не тим, що про неї пишуть розробники.
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми Переглянути зміст ОП з урахуванням представлених в ОП компетентностей та результатів навчання. Оптимізувати формування індивідуальної навчальної траєкторії студента відповідно до п. 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту»	«Переглянути зміст ОП з урахуванням представлених в ОП компетентностей та результатів навчання» Дана рекомендація викликає, що найменше, здивування. Уважне ознайомлення з описом ОП, звітом про самооцінювання за ОП, Звітом ЕГ Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми чітко показує, що 1) при розробці Програми враховані вимоги проекту освітнього Стандарту спеціальності 091-Біологія за другим (магістерським) рівнем (2017 року); 2) вже внесені зміни до ОП з урахуванням визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей для приведення її у відповідність затвердженому Стандарту (https://biology.univ.kiev.ua/images/sto

ries/Napryamy_pidgotovky/Biologiya/N
avchalni_discypliny/FIN_04032020_OP_
Biology_mag.pdf); 3) із врахуванням
побажань здобувачів освіти і
випускників (за результатами
проведених анкетувань та аналізом
відгуків, що були надані членам ЕГ),
вже активно проводиться (про що
йшлося на зустрічах під час візиту ЕГ)
робота, у тому числі, й по
реструктуризації варіативної
складової навчального плану ОП.
На додаток, У своєму звіті ЕГ у
контексті Критерію 2, зазначила,
серед іншого, як **сильну сторону та
позитивну практику даної
програми:** *«Зміст ОП має чітку
структуру. Освітні компоненти
становлять логічну
взаємопов'язану систему. ОП
забезпечує набуття загальних та
спеціальних (фахових) компетенцій
та програмних результатів
навчання.»*

***«Оптимізувати формування
індивідуальної навчальної
траєкторії студента відповідно до
п. 15 частини першої статті 62
Закону України «Про вищу освіту»***

Абсолютно незрозуміло, що
послугувало підґрунтям для такої
рекомендації /пропозиції. Адже, **вибір**

навчальних дисциплін у межах, передбачених даною ОП та навчальним планом, становить 50%, що перевищує мінімальні вимоги - 25%, зазначені у п. 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту». При цьому, у відповідності до п.2.2 діючого в Університеті «Положення про порядок реалізації студентами Київського національного університету імені Тараса Шевченка права на вільний вибір навчальних дисциплін» (https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/NMK/Documents/Baza_vnutrishnih_doc/Poriadok_vyboru_dyscyplin_03_12_2018.pdf) студенту пропонуються варіанти вибору дисциплін: 2.2.1. З варіативної складової навчального плану програми, за якою студент навчається 2.2.1. спеціалізований (профільований) блок (пакет) дисциплін, який включає переважно фахові дисципліни, що визначають спеціалізовану підготовку студента в межах обраної освітньої програми, і спрямований на поліпшення здатності студента до працевлаштування за обраним фахом. Досягнення, передбачені за блоком (пакетом) результатів навчання на визначеному рівні, можуть бути підставою для рішення

екзаменаційної комісії про присвоєння студенту професійної (додаткової) кваліфікації... 2.2.2. Із блоку дисциплін навчального плану іншої освітньої програми того ж освітнього рівня... 2.2.3. Із блоку обов'язкових дисциплін іншої освітньої програми того ж освітнього рівня... 2.2.4. Із блоку дисциплін навчального плану іншої освітньої програми іншого освітнього рівня... 2.2.5. Із блоку обов'язкових дисциплін навчального плану іншої освітньої програми іншого освітнього рівня... 2.2.7. Навчальних дисциплін в іншому закладі вищої освіти за умов реалізації студентом права на академічну мобільність (Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність КНУ імені Тараса Шевченка (http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=804&lang=uk)). Таке розмаїття варіантів вибору, на думку Університету, цілком відповідає вимогам п. 15 статті 62 Закону України «Про вищу освіту», тобто здобувачі освіти за даною ОП не тільки «мають право», але й «можливість» ...вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти...".

Крім того, здобувач освіти обирає місце проходження виробничої та переддипломної практик (Положення про проведення практики студентів КНУ імені Тараса Шевченка (<https://biology.univ.kiev.ua/about-ibmknu/naukovo-metodychna-komisija/dokumenty/baza-vnutrishnikh-dokumentiv-mnk.html>)), Положення про організацію та проведення практики студентів ННЦ «Інститут біології та медицини» (https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/NMK/Documents/Baza_vnutrishnih_doc/Polojennia_pro_organizaciyu_ta_provedennia_praktyky.pdf)), місце виконання курсової та кваліфікаційної робіт, їх тематику та наукового керівника (Положення про курсові та кваліфікаційні роботи (проекти) (https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/NMK/Documents/Baza_vnutrishnih_doc/Polojennia_pro_organizaciyu_ta_provedennia_praktyky.pdf))).

Проведений аналіз анкетування оцінки освітньої діяльності за даною Освітньою програмою студентами 1 і 2 року навчання показав, що процедура вибору «вибіркових дисциплін» та можливість зміни пріоритетів при формуванні індивідуальної навчальної траєкторії

оцінюється ними як «4» (досить високий/задоволений-на, студенти 1 року навчання) та «3» (середній/частково задоволений-на, студенти 2 року навчання).

Отже, Університет (і Інститут у тому числі) повною мірою забезпечує право студентів на формування індивідуальної освітньої траєкторії.

Інститут постійно працює над оптимізацією та підвищенням ефективності освітньої діяльності за ОП: крім внесення змін до ОП для приведення її у відповідність затвердженому Стандарту (https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Napryamy_pidgotovky/Biologiya/Navchalni_discypliny/FIN_04032020_OP_Biology_mag.pdf) Інститут, із врахуванням побажань здобувачів освіти і випускників (за результатами проведених анкетувань та аналізом відгуків, що були надані членам ЕГ), активно проводить (про що йшлося на зустрічах під час візиту ЕГ) не лише змістове оновлення, але й реструктуризацію варіативної складової навчального плану ОП. Підтвердженням ефективності діяльності Університету в цілому, та Інститут зокрема, по забезпеченню якості освітньої діяльності є вже

	сформований (у відповідності із запланованою програмою розвитку освітньої діяльності за ОП) та викладений для обговорення проект ООП «Біологія» ОР «Магістр» (заочна форма навчання) https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Napryamy_pidgotovky/Biologiya/Navchalni_discypliny/OOP_Biologiya_MAG_zaochna_forma_navchannya.pdf)
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання Розробити процедуру визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.	<i>«Розробити процедуру визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті»</i> Надана рекомендація не витримує ніякої критики. Адже відповідно до <u>Закону України «Про освіту»</u> (ст.8, п.5) «Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, <u>визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством</u>». Таким чином ЗВО <u>позбавлені</u> можливості вирішувати ці питання самостійно, що підтверджується практикою імперативного (без врахування точки зору ЗВО) встановлення МОН різних правил щодо визнання сертифікатів з володіння іноземною мовою при вступі на програми різних рівнів вищої освіти (магістра і доктора

	філософії). Крім того, згідно зі ст.38. закону України Про освіту органом який «формує вимоги до ... визнання результатів неформального та інформального навчання» <u>визначається Національне агентство кваліфікацій.</u> Отже, Університет <u>не обмежує</u> права здобувачів освіти на отримання неформальної освіти, Університет не здійснює <u>визнання</u> результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, <u>до затвердження регуляторних актів центральних органів виконавчої влади України, існування яких передбачене чинним законодавством.</u> Виконання даної рекомендації, фактично, призведе до порушення Університетом чинного законодавства України.
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою Вдосконалити структурно-логічну схему освітньої програми.	<i>«Вдосконалити структурно-логічну схему освітньої програми»</i> Незрозумілими є підстави для надання такої рекомендації, бо в Звіті ЕГ Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми при аналізі Критерію 2 (п.3) чітко визначено: <u>«Детальне ознайомлення з освітніми компонентами ОП та структурно-логічною схемою дало змогу</u>

	<i>встановити, що освітні компоненти <u>відповідають предметній області спеціальності 091 Біологія і спрямовані на розвиток та формування визначених ОП загальних та фахових компетентностей, досягнення програмних результатів навчання, засвоєння практичних знань, умінь та навичок</u>».</i>
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність Удосконалити процедурні аспекти проведення контрольних заходів. Активізувати заходи із популяризації академічної доброчесності серед учасників освітнього процесу.	«Удосконалити процедурні аспекти проведення контрольних заходів» Розроблені Університетом та впроваджені у практику процедурні аспекти проведення контрольних заходів є <u>чітким, зрозумілими для всіх учасників освітнього процесу</u>. Вони регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (зокрема, розділом 7. Оцінювання результатів навчання: п. 7.1. Основні засади політики оцінювання (п. 7.1.7. Забезпечення об'єктивності оцінювання; п. 7.1.8. Вимоги щодо забезпечення прозорості оцінювання; п. 7.1.9. Умови проведення оцінювання); п. 7.2. Процедури розгляду звернень здобувачів освіти

щодо оцінювання; п. 7.3. Повторне складання семестрового контролю (п. 7.3.1. Повторне складання у випадку отримання незадовільних оцінок; п. 7.3.2. Повторне складання у випадку порушення процедури оцінювання)) (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_organ_osv_proc-2018.pdf), в частині яка не суперечить цьому положенню - Положенням про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/NMK/Documents/Baza_vnutrishnih_doc/POLOJENNIA-2010-1.pdf), Порядком проведення семестрового оцінювання та підсумкового семестрового контролю. Методичні рекомендації НМК ННЦ «Інститут біології та медицини» (https://biology.univ.kiev.ua/images/stories/NMK/Documents/Baza_vnutrishnih_doc/Poryadok_provedennya_sem_ocin.pdf). Як визначено в Звіті ЕГ Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми в аналізі за Критерієм 5 (п.1) ***«Представники різних фокус груп свідчать, що інформація про механізми здійснення та критерії***

оцінювання навчальних досягнень є чіткою і зрозумілою, та завчасно доводиться до відома студентів.»

Механізми забезпечення об'єктивності екзаменаторів не лише чітко унормовані, але й ефективно працюють як в Університеті в цілому, так і в ННЦ «Інститут біології та медицини», зокрема за даною ОП. Так, іспити приймаються комісіями у складі 2-3 осіб, при цьому до числа екзаменаторів входить щонайменше один викладач, який не брав участі у викладанні даної дисципліни студентам, що екзаменуються. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю (відповідно до п. 7.2.2. Положенням про організацію освітнього процесу у КНУ) здобувач освіти може звернутися до оцінювача (оцінювачів) з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Рішення щодо висловленої здобувачем незгоди приймає оцінювач (оцінювачі). У випадку незгоди з рішенням оцінювача (оцінювачів) здобувач освіти може звернутися до декана/директора свого структурного підрозділу з умотивованою заявою щодо неврахування оцінювачем важливих обставин при оцінюванні.

За рішенням декана/директора письмова робота здобувача освіти може бути надана для оцінювання іншому науково-педагогічному працівнику, що викладає ту саму чи суміжну дисципліну або має достатню компетенцію для оцінювання роботи здобувача освіти. Декан/директор ухвалює рішення за заявою здобувача освіти, керуючись аргументами, якими здобувач освіти мотивує свою незгоду з оцінкою, і поясненням (усними чи письмовими) оцінювача. Якщо оцінка першого й повторного оцінювання відрізняються більш ніж на 10 %, то рішенням декана/директора робота має бути передана для оцінювання третьому оцінювачу, а підсумкова оцінка визначається як середнє трьох оцінок. В іншому разі чинною є оцінка, що виставлена при першому оцінюванні. Науково-методичний центр організації навчального процесу Університету, Науково-методична комісія Інституту регулярно (зокрема, під час зимової та літньої сесії) здійснює моніторинг з цього питання. Його результати регулярно обговорюються на засіданнях Науково-методичної комісії Інституту (до прикладу, протокол засідання НМК № 3 від 5.03.2019 р., №4 від

06.06.2019 р.)

Розроблені чіткі та зрозумілі для здобувачів освіти процедури оскарження результатів контрольних заходів та їх повторного проходження тощо. У

звіті ЕГ Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми в аналізі за Критерієм 4 (п.2) чітко визначено ***«Інформація щодо цілей, змісту, очікуваних результатів навчання, порядку і критеріїв оцінювання у межах окремих ОК міститься у робочих програмах, а також надається здобувачам через Facebook,...***
інформація про форми проміжного і підсумкового контролю, порядок проведення контрольних заходів надається викладачем на початку вивчення дисципліни, у чому члени ЕГ переконалися особисто під час зустрічі із здобувачами освіти та викладачами (і що засвідчили самі у своєму звіті). В аналізі за Критерієм 5. (п.3) зазначено ***«Процедура проведення контрольних заходів, а також процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, порядок повторного проходження та оскарження результатів навчання контрольних заходів***

врегульовані відповідними положеннями Київського національного університету імені Тараса Шевченка, що в повному обсязі зазначені у звіті про самооцінювання, є у відкритому доступі на сайті університету та містять необхідну інформацію... У бесіді зі студентами та представниками студентського самоврядування було з'ясовано, що вони добре обізнані у правилах проведення контрольних заходів, вважають їх обґрунтованими, доцільними та такими, що забезпечують об'єктивність оцінювання».

«Активізувати заходи із популяризації академічної доброчесності серед учасників освітнього процесу»

У звіті ЕГ (п.4. Критерію 5) зазначено, що **«куратори академічних груп, науково-педагогічні працівники та представники органів студентського самоврядування проводять інформаційні роботи з метою поширення принципів академічної доброчесності. З метою перевірки на плагіат кваліфікаційних робіт університет**

	підписав договір з Unichesk». Членами ЕГ у бесіді зі студентами з'ясовано, що «в університеті активно впроваджується культура академічної доброчесності, студенти здійснюють самоперевірку своїх робіт, здатні дати визначення поняттю академічною доброчесності та дотримуються відповідних принципів», що також відображено у звіті ЕГ (п.4. Критерію 5). На додаток, у звіті ЕГ, як <u>сильні сторони</u> та <u>позитивні практики</u> у контексті Критерію 5, зазначено, що Університетом розміщено у відкритому доступі відповідні документів, що «регламентують форми контрольних заходів та атестації, а також те, що Університет сприяє поширенню ідеалів академічної доброчесності, проводить регулярне інформування здобувачів, наявні відповідні положення та підписаний договір з компанією Unichesk для перевірки на плагіат кваліфікаційних робіт».
Критерій 6. Людські ресурси	
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми Активізувати залучення усіх учасників освітнього процесу до вдосконалення системи якості. Рекомендується знайти можливість запровадити окремий розділ «Якість освіти» на головній сторінці веб-сайту.	«Активізувати залучення усіх учасників освітнього процесу до вдосконалення системи якості» В Університеті визначено <u>чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури вдосконалення системи якості освітнього процесу, що повною мірою враховують сучасну європейську практику.</u> Вони закріплені у діючому «Положенні про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Organization-of-the-educational-process.pdf), в Університеті функціонує Постійна комісія Вченої ради з питань етики (http://senate.univ.kiev.ua/?p=1073), яка займається питаннями забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності та своєчасного реагування на їх порушення відповідно до норм Етичного кодексу університетської спільноти Київського національного університету імені Тараса Шевченка (http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-

[university-community.pdf](#)). Питаннями надання, консультаційної та організаційної допомоги з питань забезпечення якості освіти структурним підрозділам Університету, та контроль за виконанням завдань із забезпечення якості освіти здійснює Сектор моніторингу якості освіти Науково-методичного центру організації освітнього процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
(http://nmc.univ.kiev.ua/docs/TSNUK_sector_monitoryngu.PDF). Наказом ректора № 603-32 від 8 липня 2019 року затверджено Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.
В Університеті діє Антикорупційна програма. На центральному сайті Університету розміщено інформацію щодо запобігання та протидії корупції
(<http://www.univ.kiev.ua/ua/official/preventing-corruption>) та посилання на Навчальний онлайн-курс "Конфлікт інтересів: треба знати!"
(<http://www.univ.kiev.ua/official/preventing-corruption/#p4>). Отже, в Університеті розроблена,

впроваджена і **повною мірою ефективно працює внутрішня система забезпечення якості освіти.**

Уважне ознайомлення зі Звітом про самооцінювання за ОП не може залишити сумніву у тому, що в Університеті в цілому і, зокрема, за даною ОП **всі учасники освітнього процесу активно** залучені до процесу вдосконалення системи якості. В звіті про самооцінювання за ОП було продемонстровано: 1) як здобувачі вищої освіти залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості та як їхні позиції беруться до уваги під час перегляду ОП; 2) як студентське самоврядування бере участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП; 3) як роботодавці безпосередньо або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості.

В звіті ЕГ (п.2 Критерію 8) вказано: **«Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості як партнери.**

Відбувається постійне обговорення ОП з представниками студентського самоврядування, які є членами навчально-методичної комісії та Вченої ради Інституту. Наприкінці семестру відбувається опитування студентів за кожною дисципліною з можливістю внесення рекомендацій та зауважень».

Крім того в п.3 Критерію 8:
«Представники роботодавців свідчать про плідну співпрацю з Інститутом біології та медицини, що ілюструє плідне впровадження їхніх пропозицій у навчальний процес».

На додаток, в Звіті ЕГ як сильні сторони та позитивні практики Критерію 8, підкреслено: *«В університеті є належні процедури внутрішнього контролю якості ОП, які детально прописані у нормативних документах і в обов'язковому порядку дотримуються всіма учасниками освітнього процесу. До цих процедур залучені як здобувачі, так і роботодавці. Є докази реагування на виявлені недоліки у ході попередніх акредитацій.»*

Університет, і зокрема Інститут біології та медицини», не зупиняючись на досягнутому, постійно розробляє та апробує нові форми та алгоритми залучення усіх учасників освітнього процесу до вдосконалення системи якості.

«Рекомендується знайти можливість запровадити окремий розділ «Якість освіти» на головній сторінці веб-сайту»

Запровадження окремого розділу «Якість освіти» на головній сторінці веб-сайту не корелює із самим процесом вдосконалення системи якості освіти (не впливає на якість і ефективність самого процесу). Беручи ж до уваги структурні розміри як Університету в цілому, так і окремих інститутів / факультетів (з їхнім розмаїттям, з особливостями форм та методів залучення учасників освітнього процесу до вдосконалення системи якості) звести всю інформацію на одну сторінку не бачиться ані можливим, ані доцільним. Більш того, члени ЕГ під час роботи зі всіма фокус – групами мали можливість переконатися, що **всі** учасники освітнього процесу мають **вільний** доступ до **всієї**

	інформації з освітньої діяльності (як по Університету у цілому, так і за даною ОП), задоволені рівнем такого доступу, добре розуміються на своїх можливостях залучитися до процесу вдосконалення системи якості і повною мірою їх реалізують.
Критерій 9. Прозорість та публічність	